

Передплата

на «РУСЛАНА» вносять:

в Австрії:

на цілий рік . . . 10 зр. (20 кор.)
на пів року . . . 5 зр. (10 кор.)
на чверть року . . . 2-50 зр. (5 кор.)
на місяць . . . 85 кр. (1 к. 70 с.)

За границю:

на цілий рік . . . 16 рублів
або 36 франків
на пів року . . . 8 рублів
або 18 франків
Поодинокі числа по 8 кр. ав.

РУСЛАН

«Вирвеш ми очи і душу ми вирвеш: а не возьмеш милости і віри не возьмеш,
бо руске ми сердце і віра руска.» — З Русланових псалмів М. Пашкевича.

Виходить у Львові що дня
крім неділь і руских свят
о год. 6-ій пополудни.

Реданція, адміністрація і
експедиція «Руслана» під ч. 9.
ул. Коперника (Линдога ч. 9.) Ек-
спедиція місцева в Агенції Со-
коловского в пасажі Гавсмана.

Рукописи звертає ся лише
на попереднє застереженє. —
Рекламації неопечатані вільні
від порта. — Оголошеня зви-
чайні приймають ся по ціні
10 кр. від стрічки, а в «Наді-
славі» 20 кр. від стрічки. По-
дяки і приватні донесеня по
15 кр. від стрічки.

Робота рада державна.

(X) Коли з кінцем січня с. р. зібрала ся нова рада державна, гляділи на неї майже всі з великою зневірою, не сподівали ся можливости для якої небудь реальної роботи. Та й не можна було дивувати ся сій зневірі, позаяк протягом півчверта-річної завзятої боротьби національно-політичної так розгорячили ся уми в суспільности (а се все відбивало ся й на послах), що годі було сподівати ся політики холодного розуму, яка єдино може довести до успішної і хосенної роботи. І справді мало віри не помиляли ся в своїх поглядах, бо цілий перший місяць не минуло майже одне засіданє, на яким з більшою або меншою нагальністю не виступили-б давно розятрені пристрасти, або на пустім, предовгій балаканю безцільним. Аж з початком марця стали виступати позначки отверезеня, уздоровленя недужого парламенту, стала проявляти ся бодай у переважній більшості охота і добра воля до реальної роботи, якої нетерпеливо від своїх заступників вижидає населенє. Але потреба було довгих переговорів і з поодинокими сторонництвима і з поодинокими послами, щоби довести в найголовніших точках до порозуміння і обезпеченя реальної праці, а се повело ся міністрови-президентови осягнути «безпристрасною витревалостю», з якою він переговорював з усякими сторонництвима. Однак і се признати треба, що єму сприяли й обставини, бо півчверта-річне безробітє визвало вже й в широких верствах суспільности недоволенє й неохоту до парламенту, що своїм поступованєм сам на себе накладав руки.

Великі законодатні предлоги, як інвестиційний (зелізничий) водно-дорожний і каналовий, які з глибока займають економічні інтереси значної части коронних країв австрійських, горівчаний закон, так необхідний для пособленя зруйнованих фінансів краєвих, виступили на перед на видні ради державної, втихомирили язиково-національний спір і відперли на бік безплідну політику негачії, в якій так любують ся всякого рода радикальні елементи. Пробудило ся почутє реальної роботи і з того часу почала в раді державній уступати давна недуга, яка в ній від чотирох літ загніздила ся. Вправді не може рада державна доси повеличати ся значними вислідами дотепершньої роботи, але після цілковитої застої і сей дрібний добуток не є маловажний, а дотого для будуччини розкривають ся ширші вигляди для реальної роботи. Подорож цісаря до Праги, тепер вже — урядово оповіщена, — має бути признанєм повороту ради державної до нормальних відносин, а у вторник переведено поміж парламентарними сторонництвима спільне порозумінє і згоду щодо справ, які мають бути полагождені до половини червня, то є до відроченя ради державної. Час вельми короткий попередиваний неділями і святами та делегаційними засіданями, а робочий матеріал вельми багатий і обемистий, так що лише з ве-

ликою натугою і значним обмеженєм бесідників можна буде намірені справи полагодити. До 24. мая має бути полагоджена в палаті інвестиційна предлога, закон про 9-годинну роботу в гірництві, а крім того стоїть на дневнім порядку перше читанє бюджету (роблять заходи, щоби і бюджет без читаня приділити бюджетовій комісії, як се стало з бюджет. провізориєю). Від середи аж до понеділка пополудни посольська палата не обрадує, за те цілими днями працює воднодорогова комісія над дотичною предлогою, щоби її приладити для палати, а крім того бюджетова комісія має за той час ухвалити бюджетову провізорию, так щоби після лат. зелених свят могла палата ухвалити водно-дорожний закон і бюджет провізорию в 2-ім читаню. Замітно, що навіть всенімці і ческі радикали не мали відваги спияти позитивну роботу і згодили ся на проєктовану програму роботи.

Можна отже сьміло нині сказати, що вся майже палата заявляє дійсно охоту до роботи і усуває всякі перепони, окрім хиба «партиї соціальної роботи» — соціалістів-інтернаціоналів. Они недоволені уздоровленєм парламенту, они вносять на кожде майже засіданє справи, які не вяжуть ся з предметом поставленим на дневнім порядку, щоби лише робити заколот, розятрувати пристрасти, розбуджувати класову ненависть, якою они дихають і ростуть. Дарма, що згадані в горі великі законодатні предлоги подають для робітничих верств як-раз широкі вигляди праці, дарма що між законодатними предлогами стоїть на черзі і закон про 9-годинний день робочий, в копальнях, они волять бурити і колотити і спияти сим поворот парламентарних відносин до уздоровленя, до дійсної хосенної роботи. Однак при загальній згоді майже цілої палати така громадка ворохобників не входить в рахубу і як-раз своїм поступованєм розкриє очи тим, що все ще вважають се сторонництвом єдиним справдешним і щирим заступником робітного люду. Коли та велика більшість витриває в своїх намірах, мусять ворохобники посоромити ся.

Пастирский лист

руській інтелігенції

ВПроеєв. Митрополита Андрея Шенгичкого

Божю Милостию і святого Апостольского Римского Престола благословенієм

Митрополита Галицкого, Архиепископа Львевского, Епископа Каменецкого.

(Дальше)

Власть, закон, доктрина і особистий вплив, се чотири елементи, котрі разом або віддільно суть підставою кожного проводу.

Провід, який власть дає, тим сильніший, чим власть висша і самостійніша і чим більше лучать ся в ній ті, що під нею стоять.

Закон тим певніший находить послух, чим виспу і совершеннішу має санкцію і чим більше люда з доброї волі самі єму піддають ся.

Доктрина веде людей дорогою тим певнішою, чим сама більше відповідає правді і потребам людей і чим більше на їх власнім пересвідченю і сьвідомости опирає ся.

Особистий вплив тим ширший, могутіший, чим більше по ній люди надіють ся, чим більше находять в ній правдиве добро.

В тих чотирох напрямках рід людський привик провадом ріжним піддавати ся так, що нема і не може бути на сьвітї чоловіка, котрий би був цілком самостійним і від всякого проводу свобідний.

Не говорячи вже о законі природи, котрим чоловік так звязаний, поставлений в такій залежности безглядній від цілого окруженя, що і на гадку єму не приходять зид сего впливу визволити ся; в всіх напрямках життя і приватного і суспільного люда так загально улягають і добровільно піддають ся всім категоріям проводів і впливів, що рідкостю на сьвітї чоловік, котрий би в однім напрямі лишень був самостійний, не улягав жадним впливам і не піддавав ся жадному проводу.

Проводови власти улягають навіть і ті, що єї не визнають і слухати не хотять.

І такі закони люда перестерігають, котрі жадної санкції не мають і до котрих в совісти цілком не почувують ся, як звичай і мода. В житю суспільнім уважають істнованє і виконанє законів за так конечне, що жадному соціологові на сьвітї і не єнило ся ніколи, щоби якась суспільність людска могла істновати без права. З природи є вже суспільність людска так жадна законів, як ладу потребує.

В доктринах, принципах і понятях улягають люда і несьвідомо проводови інших. Кожда книжка перечитана, навіть часопись піддає науки, відомости, суд о людях і річах, принципи теоретичні і практичні доктрини; а загал людей привимає їх на сліпо, без пересвідченя і без критицизму, на слово учителя, котрого не знає. Ідуть і за окликами, котрі не все ясно розуміють.

Вкінці кождей чоловік в більшій або в меншій мірі особистий вплив має над иньшими і єму сьвідомо або і несьвідомо піддає ся.

Один погляд на житє людске аж надто се доказує.

Рід людський в декотрих лиш справах, де йде о добро чисто індивідуальне, розбитий в атоми скупляє ся в всіх иньших під ріжними прапорами спільних якихсь інтересів, дїбр або частійше спільних принципів. Піддають ся люда проводови тих прапорів, около котрих зібрані і около людей, що ті прапори держать; а людами тими ті, що тими принципами суспільними найбільше перевяті, найліпше їх заступають. Групи ті поодинокі зібрані коло тих ріжних прапорів, нерав борбу з собою ведуть о значінє і вплив.

В кождей групі є якийсь заступ людей, котрі так сильно прапора групи тримають ся, що від него ніколи не відступають. Они часто з пересвідченя, але часом і сліпо проводови піддають ся, а часом в якійсь мірі представляючи принципи прапора суть для иньших провідниками; а в тих групах бувають і такі, що не цілком пересвідчені або не хотячи сліпому проводу піддавати ся, стоять якби на боці і часом за проводом йдуть, часом від него ухилиють ся. Тоді до певної міри зближають ся до иньшої групи під иньшим прапором, піддаючи ся знов вчасті єго проводови. Хотіли би бути самостійними, рідко їм се удає ся. Частійше місто са-

можливості улягають раз по разі впливам часом просто суперечним.

До людей жадних проводу і призвичаєних до него, приходять Ісус Христос з своїм проводом опираючим ся на всіх елементах, котрі поміж людьми бувають основою різних проводів і то в такій мірі, як жаден инший людський провід ніколи не стояв, хотий би лиш на однім з тих елементів.

Особистай вплив має Христос на людскість такий еше в XIX вікві по Ёго смерті, як жадному иншому чоловікови не снило ся мати за життя. Се мусять признати навіть Ёго противники.

Ёго особа живє еше поміж християнами впливаючи могоучою своєю індивідуальністю великана на кожного християнина так, що лишень з Ёго рук сподівають ся християни добра, приписуючи Ёму все, що мають, узнаючи того чоловіка Богом своїм, Сотворителем і Спасителем.

Ёго доктрина обнимаючи всі потреби індивідуальні і суспільні людей, запевняючи кожній одиниці найсамостійніше розвинене всіх єї сил і всіх дібр, до котрих має право природне, опирає ся до того степеня на власнім пересвідченню людей і їх євдомости, що лишень переконаний єї приминає, лишень переконаний єї держить ся.

Закон, котрий Христос приносить, не має і не може мати собі рівного, бо опертий на законі природи і на законі Божім має найсовершенішій санкцію безглядної справедливости Божої, о котрій всі люди в всіх часах в найбільшій глибині совісті єуть і мусять бути пересвідчені. Не накидаючи однак мусу лишая людям повну свободу, законоти тому піддавати ся для надгороди вічної, або від него ухилати ся з нараженем ся на кару. Мимо сеї безглядної і вічної санкції лиш сеї єму піддають ся, котрі самі з власної а доброї волі хотять.

Вкінці власть, котру Ісус Христос має, як та, котру церкві своїй дає, сама в собі найвища і найсамостійніша, бо власттю Бога сильна і самостійна; в імені Божім домагає ся послуху, котрий Богови належить ся. А з другої сторони лучить в собі всіх, котрі під нею єють, всі власті людскі і всі оданиці людскі; всі власті, бо дає їм силу і поміч в проводі, котрий мають; всі оданиці, бо в ній знаходять то, чого би дармо поміж людьми шукали, оборону перед кривдами заповіданими і найвищими властями євіта, відкликане ся від найвищих трибуналів землі до трибуналу того, котрий і владіючих може карати.

Провід, який Христос людям дає, опираючи ся на тих чотирох елементах і скупляючи їх в одно, є через то проводом такого рода, якого поза ним на євіті не було і нема. Навіть і нехристияни застановляючи ся об'єктивно над ділом І. Христа, мусять признати, що не було і нема чоловіка, котрого би діло так далеко сягало повагою і силою в історії рода людского.

Ёго совершенно відрубне положене лежить і в тім, що нема на євіті впливу чоловіка над чоловіком, котрий би в тій мірі, що вплив Христа заховував ненарушено індивідуальність кожної одиниці, не лиш стегіє — але розвивав і опирав ся на свободі людскій.

Лишаючи на разі представлене того, що Христос поміж людьми вже зділав, зверну днесь вашу увагу лиш на те, як І. Христос допроваджує чоловіка до прийнятя Ёго доктрини і закона і як людей перенятих правдою Ёго науки в життя щоденним веде, в суспільнім організує.

Представлене тої, так сказати би, психології християнства і коротке начеркнене соціальних доктрин церкви Христової, буде виясненем провода Христового суб'єктивно взятого з згляду на одиниці і суспільність а заразом буде і покликком під сей прапор.

Звичайно в житю в річах навіть важних опираємо ся всі на відомостях прийятих від инших людей без того критицизма, яким хвалимо ся в науці.

Поодинокі тези практичного життя, на котрих опираємо своє ділане, узнаємо за правди нераз для авторитета цілком не поважного а майже ніколи критично узасадненого. В річах такої ваги, як гігієна нашого життя, повага одного лікаря, часом матери або вітця є для нас достаточним авторитетом. В відомостях, на ко-

трих опирає ся так важний в житю суд соціальний о людях і річах має для нас авторитет нераз висказ дневника. Яксь допис не підписана, за котру редакція не відповідає, і котрої не можемо провирити, подає нам відомости, котрі приймаємо за правдиві з віри в євдоцтво незнакогого дописователя, о котрим не маємо найменшої певности, чи справа, о котрій говорить, була єму достаточна звісна і чи самий згляд на правду був для него мотивом. О розслідженю критичного жерела, звідки він ту відомість дістав, рідко питаємо.

Так робимо в житю практичним не маючи цілковито претенсій до наукового критицизма. Але і в науці самий правдивий критицизм навіть і у найученіших людей ограничає ся на немогих правдах так критично умотивованих, щоб цілий апарат критичний нашої науковости їх підпорав. Поза тими немногими правдами і найученіший чоловік признає тисячі тез за правдиві без наукового критицизма з віри науково не умотивованої в вискази людей, котрі з десятої або і з сотної руки мали відомости о річах о котрих говорять.

Фаховий історик цілим апаратом критицизма доходить до зглядної певности декотрих правд історичних, котрі розсліджував. В означеню всіх инших подій епоки, котрою не займав ся фахово і той історик всі свої відомости черпає з ненаукової віри в вискази такого а такого історика, котрий відомости свої черпав знов від инших, а ті знов ланцюхом критично так часто перериваним з рук до рук подають собі відомости, о якихє фактах історичних приміром з першого столітя нашої єри.

З яким же ненауковим апаратом приходять до відомости не фахових істориків правди історичні дорогою віри так часто сліпої в авторитет людей.

Хто би в житю а навіть в науці приймав за правду, лишень до чого науково критично дійшов, той відай ухидив би за ємішного скептика. Мусів би єумнівати са о правді майже всіх історичних відомостей, хотий не переходив би границь наукової критичности. Як би пересадою критицизма хотів бути правдивим скептиком, міг би єумнівати ся о всім, чого би руками не диткнув ся і на власні очі не видів.

Подібно в правдах філософичних ціле поступоване опираємо на тезах науково не обдуманих, котрі за правдиві приймаємо ідучи за загалом людей. Науково треба би нам наперед критичні докази посідати на дійсність свого власного істнованя, на зглядну принайменше непомильність наших змислів; треба би науково доказати, що до правдивого пізнаня веде сея дорога, котру ми логічним розумованем називаємо. І в житю приватнім і науці пересічно задовольаємо ся на прийнятю яко принципів непомильних правд істнованя євіта, можливости пізнаня правди і так дальше. На питанє, длячого се все за правду узнаємо, даємо собі не все наукову відповідь. Хто би в тих питаннях хотів бути критичним і науковим, довго би мусів над ними серіозно працювати, нїм би дійшов до цілковито наукової певности, що варта єму надчимсь застановляти ся і правди якоїє шукати. А якби до того хотів в критичности пересадити, зістав би дивачним скептиком. Розум життя в тім, щоби в саму міру за правду приймати лишень то, що доказане, але і все то, що доказане; шукати на все доказів, але доказів таких, на яких нас людей стати.

Приймаючи віру в науку І. Христа, чоловік опирає ся на двох правдах, до котрих доходить тим самим способом, яким до всіх инших доходить. Ті правди однак єтаючи ся основою і фундаментом цілого життя, єтягають на себе єго очі так, що ємушають єго до студий над собою так критичних, на які лиш стане єго розум. В сих двох правдах чоловік, що віру Христа приймає за правдиву, доходить до більшої певности, як у всіх прочих. Задовольаючи ся в житю своїм і цілий науці доказами неконче науковими, ті всі правди опирає на доказах підпертих як найповнішим хочє, апаратом критичним.

Правдами тими істноване Бога історичний факт обявленя християнського.

(Дальше буде).

Кацалєска капітула в Станиславові.

(Допись).

В оводішнім «Галічанівє» помістив о пралат Ткачунік, іменем капітули в Станиславові відозву в справі тамошнього дівочого Інститута фундації Осостовича. Позаяк відозва ся не появилає в жадній другій рускій часовисці, то ніхто, здає ся не буде вже від тепер в єумніві, який дух панує в станиславівській капітулі, а тим самим і Консесторії, котрої «органом» є, як видко, московский наймит. Позволямо собі запитати ся прилюдно, чи славєтна руска капітула в Станиславові думає, що Поляк Осостович на те фундаував рускій дівочий Інститут, щоб там виховували ся московскі ренеґатки?

Підшошенє «Галічаніна» до ролі органу станиславівської капітули є прямо обуряючим. Що се таке? Чи се справді католицька капітула, що має претенсії до проводу духовенства і народу? Уже надто широко розсіла ся в нашій капітулі кацалєска безличність, а єї вовчий апетит, який поглотив вже Консесторию і катедральну брацку бурсу, — роззявив тепер своє лакоме горло на дівочий Інститут фундації Осостовича.

Згаданий факт є актом нечуваної брутальности насупротив всього, що руске, а не московске. Нам відомий є ось такий факт: Один євщеник єтаниславівської єпархії виє прошенє до своєї Консесторії, писанє правописною шкільною т. є. фонетикою. За те дістав по перше нагану (!!) з Консесторії, себто з тої рації, що «фонетика» є заборонена, по друге докір, що він так само мусить легковажати і другі розпорядженя консесторскі, а крім того ще мудріший другий, що він взагалі не мусить бути спосібний на євщеника, бо, як видко, не знає і заведбує розпорядженя консесторскі. Мало того. Наслідком кацалєської «процедури» справа згаданого євщеника стала о цілий рік пізніше полагождженою. «Чєво больше надо матюшка Масква?»

На таку безличність міг здобути ся хіба той самий о. пралат Ткачунік et comp., бо предінь у других наших Консесторіях про такі «інквізиції» і не чути, хоч і там засідають люди «твердого» закала. Коли зважить ся, що той самий о. пралат Ткачунік є найбільший тупоумець в Станиславові, то можна собі представити, чого то би він не доказував, якби він мав «роги», коли тепер з патосом виговорює, що у него не то єпископ, але митрополит не є жадною повагою, хіба тоді, як виступає против народовців. Дякуєм за отвертість о. пралате! Тепер знаємо, звідки у нас виходить деморалізація, хто єє просто анархію.

Ой, нужденна кацалєска компаніє! Якби те саме приміновати до тебе, бо ти приміновши до других, то з тебе і сліду вже остати не повинно. Таж знаєш про те добре, що «Галічанін» заказаний давно, давнійше ще, як зненавиджена «фонетика», котра — мимоходом кажучи — стоїть цілком поза обсягом духовної власті. Таж повиннає знати про те добре, що так поважний корпорації, як католицька капітула, ніяк братати ся з заказаним всіми нашими Ординаріятами наймитом московської шизми, що брутально здавила і Унію і руску народність, а і тепер ще виставляє лакоме горло по те, що остало ся на території австрійської держави!

І така нужденна компанія може ще мати претенсії до опорожненого владичого престолу? *Difficile satyram non scribere!* — а без єумніву шкода і зломаного шєлога на таку «управу» єпархії, як довго не наступить тамже основна саванція...

З політичного поля.

Безчинність т. є. руского клубу єнонукала єго до виданя однозвучної відозви в «Ділі» і «Галічаніві» на тему «кривда нам». Вправді пос. Кос пописував ся своєю бесідою, в якій попри закиди против шляхти, напав і на Чєхів, і Німцям підлєстив, і жидів похвалив, і навіть про непомильність папи уважав відповідним кинути свою мудру увагу — та і пос. Коль «досадив» також шляхті, але все те був

